

**Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
Науково-дослідний інститут правового забезпечення
інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України
Спілка підприємців Харківської області**

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
РОЗВИТКУ ТА СПРИЯННЯ
ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Збірник матеріалів круглого столу
(25 травня 2018 р., м. Харків)

**ЭКОНОМИКО-ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ
РАЗВИТИЯ И СОДЕЙСТВИЯ
ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ**

Сборник материалов круглого стола
(25 мая 2018 г., г. Харьков)

Харків
«Право»
2018

більш глибокі якісні зміни, зокрема стандартизація біржових контрактів, формування надійного механізму, що гарантує виконання операцій, розвиток сфери оптової торгівлі. По-друге, сама біржова торгівля організована за принципами не біржі як такої, а швидше аукціону. Не випадково в правилах багатьох бірж присутній регламент проведення біржового аукціону. Частіше за все торгівля в залі біржі більше схожа на аукціон, ніж на біржове котирування [4, с. 219].

Останні роки в українській та міжнародній практиці все більш стали проявлятися тенденція переведу біржової торгівлі в електронний простір. Сучасні біржі стали центром віртуальної торгівлі, коли особиста присутність операторів у біржовому залі не потрібна, вони можуть здійснювати торгівлю прямо зі свого будинку або офісу. При цьому всі заходи щодо регламентації біржової торгівлі здійснюються в автоматичному режимі.

Головна перевага електронної біржі – це можливості проведення торгових операцій у будь-який час доби. У брокерів з'являється можливість торгувати у ті години, коли звичайна біржа закрита, тобто це потенційний додатковий прибуток для брокерських компаній. По-друге, брокери одержують максимальний доступ на ринки. Для брокера дуже вигідно те, що йому необов'язково увесь час особисто бути присутнім на торгах, а можна знаходитися практично в будь-якій точці земної кулі. Додатковими перевагами електронних бірж є більш низькі операційні витрати, висока швидкість здійснення операцій та проведення розрахунків на основі використання сучасних засобів зв'язку та електронної обробки даних, зниження витрат, пов'язаних з організацією та проведенням торгів, і як наслідок – зниження членських та комісійних зборів, що стягуються з учасників торгів [5, с. 19].

Отже, біржова діяльність є провідною ланкою ринкової економіки і виступає складним механізмом, який чутливо реагує на всі соціально-економічні, політичні процеси, що відбуваються в країні. З огляду на це, важливим і необхідним є удосконалення механізму правового регулювання відносин, що виникають у сфері біржової торгівлі, яка потребує широкого спектра знань, розуміння глибоких економіко-правових закономірностей змісту біржової діяльності.

У той же час в українській та міжнародній практиці все більше стали проявлятися тенденції переведу біржової торгівлі в електронний простір. Комп'ютеризація біржової діяльності означає ліквідацію кордонів між біржею і рештою оптових ринків, що дозволяє всім бажаючим брати участь у біржовій торгівлі через комп'ютерну систему, а найголовніше – забезпечує шлях до створення єдиного ринкового середовища.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
3. Берлач А. І. Біржове право України : навч. посіб. / Університет. Київ : Україна. 2008. 316 с.
4. Саблук П. Т. Товарні біржі в Україні: аналіз діяльності, законодавче поле, перспективи розвитку : навч. посіб. / Ін-т аграрної економіки УААН. Київ, 2010. 427 с.
5. Циганов О. Р. Закордонний досвід державного регулювання діяльності товарних бірж та напрями його використання в Україні. *Менеджер*. 2007. № 4(30).

Семенова М. В.

*к. ю. н., директор, керуючий партнер
ПП «Юридична фірма «Семенова и Партнери»*

ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ

Туризм стає сьогодні однією з пріоритетних сфер у світовій економіці, що спричиняє як розвиток окремих галузей, так і соціально-економічне піднесення цілих країн. Він дозволяє без особливих витрат держави розвивати малий і середній бізнес, створювати нові робочі місця, залучати кошти й інвестиції, розвивати інфраструктуру.

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС поряд з безвізовим режимом стала першим кроком на шляху до незворотного процесу існування України в спільному з ЄС економічному та правовому просторі, адже, як закріплено в самій Угоді про асоціацію – вона залишає відкритим майбутній розвиток відносин Україна – ЄС. За таких умов необхідність розвитку туристичної галузі України стає одним з пріоритетних напрямків держави.

Україна має вагомі об'єктивні передумови, щоб увійти до найрозвиненіших у туристичному відношенні країн світу. Розвитку туристичної діяльності значною мірою сприяє географічне розташування України – держави, яка знаходиться в центрі Євразійського континенту, має сприятливий клімат, володіє унікальними історичними і природними ландшафтами. Однак, зробити Україну більш привабливою для туристів усього світу можна лише за умови чіткої організації туристичної діяльності та збалансованого правового регулювання, удосконалення механізмів державного регулювання туристичної діяльності, у тому числі шляхом використання сучасного міжнародного, насамперед європейського, досвіду.

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють зазначене питання, є Конституція України [1], Закон України «Про туризм» [2], Закон України «Про захист прав споживачів» [3], Цивільні [4], Господарський кодекси України [5], Закон України «Про міжнародні договори України» [6] та інші. Водночас подальший розвиток туристичної галузі гальмується через наступні недоліки правового регулювання: 1) недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму та захисту прав туристів; 2) недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури та її відображення в законодавстві; 3) відсутність правової регламентації якості послуг засобів розміщення, які відповідають міжнародним стандартам та сертифікаційним вимогам; 4) нестаток правового регулювання щодо забезпеченості професійними кадрами в галузі туризму.

Таким чином, для більш чіткого визначення правових засад в системі господарсько-правового регулювання туристичної галузі необхідне внесення змін щодо основної термінології в галузі туризму, що міститься в Законі України «Про туризм».

Наразі в законодавстві України відсутні поняття «відвідувач», «екскурсант». При цьому у міжнародних правових джерелах (Рекомендації Римської конференції 1963 р. [7, с. 58], Комплекс рекомендації за статистику туризму, підготовлених СОТ, прийнятій Статистичною комісією ООН у 1993 р. [8, с. 50–51], International Recommendations for Tourism Statistics 2008 [9]) «відвідувач» це: 1) відвідувач, що є споживачем туристичних послуг, які надаються суб'єктами туристичної діяльності, тобто може бути туристом або екскурсантом; 2) відвідувач, що реалізує своє право на свободу пересування та/або користування природними ресурсами у межах чинного на території відвідування законодавства і не отримує туристичних послуг.

Тлумачення готельної послуги, що міститься в діючій редакції Закону України «Про туризм», не дозволяє диференціювати об'єкти розміщення (готелі значно відрізняються від інших засобів тимчасового розміщення), що призводить до того, що на міжнародному ринку національний туристичний продукт оцінюється як менш конкурентоспроможний та привабливий, відзначається послаблена роль держави у забезпеченні розвитку туризму, недостатньо розвинена туристична інфраструктура, спостерігається невідповідність якості послуг, що надаються вітчизняними підприємствами, європейським та світовим стандартам якості, відсутність сприятливої інвестиційної політики у цій сфері [10, с. 5–6], і як результат все це призводить до відсутності належного задоволення інтересів подорожуючих, тому пропонуємо законодавчо закріпити механізм державно-правового регулювання діяльності суб'єктів, що надають послуги з розміщення. Отже, більш повним і таким, що відповідає сучасним тенденціям реформування законодавства, яке регулює туристичну діяльність, є термін «послуга з тимчасового розміщення». Послуга з тимчасового розміщення являє собою сукупність послуг, ключове місце серед яких займає послуга з тимчасового проживання споживача у спеціальному закладі, що відповідає певним вимогам.

Поняття «договір на туристичне обслуговування», що згадується в Законі «Про туризм» та Проекті Закону про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо удосконалення державної політики у

сфері туризму № 8317 від 20.04.2018 [11], не відображає повною мірою сутність відносин які має регулювати цей договір, тому такому договору краще буде відповідати назва «договір про надання комплексу туристичних послуг». Також необхідно розширити перелік істотних умов договору про надання комплексу туристичних послуг з метою забезпечення більш повного захисту прав споживачів комплексу туристичних послуг та приведення законодавства України до відповідності з рядом Директив ЄС, зокрема Директиві 2015/2302/ЄС [12], Директиві № 2005/29/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС [13]

Отже, Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» (див. додаток) (Далі – Законопроект) розроблено з метою врегулювання невідповідності термінологічного апарату викладеного в Законі України «Про туризм» сучасному європейському досвіду та основним Директивам ЄС.

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про туризм», а саме: 1) доповнити статтю 1 термінами «відвідувач», «екскурсант», «комплекс туристичних послуг (туристичний пакет)»; послуга з тимчасового розміщення (проживання); 2) конкретизувати в статті 1 терміни «турист», «туристична послуга», «супутні туристичні послуги та товари», «характерні туристичні послуги та товари»; «готельна послуга»; 3) конкретизувати перелік суб'єктів – учасників відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності; 4) виключити поняття «договір на туристичне обслуговування» та ввести термін «договір про надання комплексу туристичних послуг».

Впровадження законопроекту сприятиме удосконаленню положень Закону України «Про туризм», щодо конкретизації основних понять, посиленню захисту споживачів туристичних послуг та дозволить зробити законодавство, що регулює туристичну галузь більш зрозумілим для потенційних інвесторів з країн-членів ЄС, що призведе до розвитку туристичної галузі та зростанню економіки.

Реалізація положень даного законопроекту після його прийняття не потребує внесення змін до інших законів України. Окрім того реалізація запропонованого проекту Закону не призведе до додаткових

витрат з Державного бюджету України та навпаки дозволить забезпечити зростання надходжень в бюджет від туристичної діяльності в окремих регіонах.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
2. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
3. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
5. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
6. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
7. Адамова О. С. Поняття та джерела туристського права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 53. С. 56-61.
8. Дурович А. П. Организация туризма. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 320 с.
9. Международные рекомендации по статистике туризма, 2008 год (International Recommendations for Tourism Statistics 2008). Издание Организации Объединенных Наций. Мадрид и Нью-Йорк. 2010. 167 с. URL: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/Seriesm_83rev1r.pdf.
10. Мельниченко С. Готельні мережі на ринку туристичних послуг України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2014. № 3. С. 5–15.
11. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо удосконалення державної політики у сфері туризму № 8317 від 20.04.2018. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63927&pf35401=45353>.
12. Директива (ЄС) 2015/2302 Європейського парламенту та Ради ЄС від 25 листопада 2015 р. про пакетні тури та пов'язані з ними туристичні послуги, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 2006/2004 і Директиви 2011/83/ЄС Європейського парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 90/314/ЄЕС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1504626811216&uri=CELEX:32015L2302> (дата звернення: 01.04.2018).

13. Директива № 2005/29/ЕС Европейського парламенту і Ради ЄС о недобросовісній комерційній практиці по відношенню к споживачам на внутрішньому ринку (Директива о недобросовісній комерційній практиці). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_b43 (дата звернення: 01.04.2018).

Склепус Д. С.,
студентка IV курсу 21 групи
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КЕЙТЕРИНГУ

Однією з важливих складових конкурентоспроможності національної економіки є підприємництво. Динамізм розвитку суспільства, підвищений рівень інформованості, тенденція інтеграції із Європейськими країнами, доступність великої кількості товарних одиниць знаходять відображення у життєвих укладах сучасності.

Протягом останнього десятиріччя на ринку послуг почали з'являтися нові сфери ведення малого та середнього бізнесу. Серед тих, що найбільш стрімко розвиваються, у якості прикладів можна привести відкриття чоловічих салонів краси, інакше кажучи барбершопів (назва походить від англ. «barb» – борода), поширення через пошукові сервіси та соціальні мережі онлайн-магазинів роздрібною та оптовою торгівлі, ведення та організація заходів масового характеру та свят, а саме event агенції (від англ. «event – захід»), а також послуга виїзних банкетів під назвою кейтеринг. Якщо докладніше вивчити походження такої сфери ведення ресторанного господарства, то можна дізнатись, що у перекладі з англійської мови термін кейтеринг означає «громадське харчування», утворилося від англійського слова «cater», яке перекладається «обслуговування клієнта», «прагнення принести задоволення» і бере свої початки розвитку на території України у 1990-х роках. Важко сказати, що послуга при-

йшла до нас із Заходу, хоча у багатьох зарубіжних країнах кейтеринг практикується понад сотню років, але можна впевнено констатувати те, що вона з'явилася завдяки вимогам часу і суспільних потреб.

У 2002 році було засноване ТОВ «Фігаро-Кейтеринг»[1]. З моменту її створення почалося формування культури кейтерингу в Україні. У 2005 році була заснована компанія «Best Events Catering» яка стала кейтеринг-партнером дипломатичного корпусу та представництв іноземних місій в Україні. Виїзне ресторанне обслуговування споживачів в Україні нині здійснюється приватними підприємцями, ресторанами, а також іншими установами громадського харчування. У Харкові на сьогоднішній день діє близько сотні підприємств, що надають послуги кейтерингу. Прикладами ж найбільш розвинених кейтерингових компаній в Україні загалом є ТОВ «Київ-кейтеринг», ТОВ «Гетьман-фуршет».

Розглядаючи нормативно-правове підґрунтя такої діяльності, підкреслимо те, що не існує закріпленого визначення «кейтеринг» на рівні документів, які регулюють діяльність в сфері ресторанного господарства. Поняття згадується лише в ДСТУ 4281:2004 «Заклади ресторанного господарства. Класифікація». Кейтеринг включено до групи стандарту 4.4 «Постачання їжі, приготованої централізовано, для споживання в інших місцях», яка охоплює такі види підприємств ресторанного господарства: 4.4.1 фабрику-заготівельню, 4.4.2 фабрику-кухню, 4.4.3 домову кухню, 4.4.4 ресторан за спеціальними замовленнями (catering). У стандарті «ресторан за спеціальними замовленнями (catering)» трактується як заклад ресторанного господарства, призначений готувати і постачати готову їжу та організувати обслуговування споживачів в інших місцях за спеціальними замовленнями. Також зазначено, що такі заклади можуть обслуговувати банкети, фірмові прийоми, ділові зустрічі, весілля та інші свята у залах, офісах, на природі, під тентами тощо [2].

Проаналізувавши дане визначення, під кейтерингом пропонуємо розуміти самостійний вид підприємницької діяльності чи додаткову послугу закладу ресторанного господарства. Основні вимоги щодо роботи суб'єктів господарської діяльності, що здійснюють діяльність на території України у сфері ресторанного господарства, за-